

March, Enric H. (2017). *Barcelona, ciutat de vestigis. Passejades per les petjades de la història*, pp. 246

Enric Bou
(Universit  Ca' Foscari Venezia, Italia)

La publicació d'aquest llibre   símptoma de dues transformacions. La primera en l'àmbit editorial-digital, i la segona, en referència a la inexorable transformació de l'espai urbà, que actua com a rellotge (o testimoni) del nostre pas pel planeta. La primera   molt coneguda, però no per això menys obsessiva: les imponents connexions entre el món analògic i el digital que creixen amb una precisió magn tica. El llibre d'Enric H. March n'és una prova contundent. March   l'autor d'una sèrie de blogs estupends. El blog *Terres d'Edom*¹ documenta la història i els vestigis de la Catalunya jueva. El blog *El Rec Comtal*²   dedicat a la història del Rec Comtal, una de les més importants infraestructures hidràuliques de la Barcelona medieval. En el blog *Bereshit: La reconstrucció de Barcelona*³ i altres mons aplega algunes de les seves preocupacions: «Bereshit, Sant Martí de Provençals, Fires i atraccions, Rel iques urbanes BCN: plat  de cine». En aquest blog desenvolupa en articles i reflexions personals el seu interès per la història de l'oci popular a la Barcelona dels segles XIX i XX i en especial els museu de cera, museus anatòmics i les barraques de fira. El llibre *Barcelona, ciutat de vestigis. Passejades per les petjades de la història*   un excel·lent complement d'aquests blogs. N'és la versió anal gica i el lector insatisfet o que vulgui ampliar alguna informació podr  ampliar-la en alguna de les entrades del blog.

La desaparició i transformació de l'espai urbà és un tema de llarga tradició. Charles Baudelaire, en el poema «Le Cygne», constatava la desaparició d'un món, el Par s d'abans d'Hausmann devorat pel picot i els nous constructors. El poeta manifestava la permanència en el seu *esprit*, en la memòria, d'allò que hi havia en el passat que havia estat substituït pels nous ponts i boulevards. La ciutat de la Modernitat és utilitzada com

1 URL <http://bereshitbiblia.blogspot.it/> (2017-10-16).

2 URL <http://el-rec-comtal.blogspot.it/> (2017-10-16).

3 URL <http://enarchenhologos.blogspot.it/> (2017-10-16).

a una mena de rellotge-taxímetre, que indica amb precisió les variacions, desaparicions, transformacions, del paisatge urbà i és llegit com a indicador de la fugacitat de la vida. Aquest transformacions han despertat l'interès de literats. En el cas de Barcelona es pot pensar immediatament en dos antecedents notables del llibre d'Enric H. March, Gaziel i Andreu-Avel·lí Artís i Tomàs, més conegut com Sempronio. Aquest és l'autor de llibres com *Aquella entremaliada Barcelona* (1978), en els quals recreava una crònica entre històrica i costumista de la Barcelona del segle XX.

Kracauer va reflexionar sobre la superposició de l'elegia per un temps passat i la velocitat de les transformacions i la consciència de la fugacitat: estem destinats a ser engolits i desaparèixer. El destí dels cafès posa en evidència alguns trets distintius de la nostra experiència del paisatge urbà modern: com el canvi perpetu esborra la memòria; com la interminable recerca de la novetat es fon en el flux del temps indiferenciat i buit; com el passat es consigna a l'oblit per part del present, i potser el més important, com pot tornar a aparèixer fugaçment com una pertorbació que li dóna un xoc al vianant del present. Perquè és, paradoxalment, l'acte de destrucció, l'absència actual dels antics cafès que els ens els fa recordar de manera tan vívida. La demolició i l'oblit porten amb si una apreciació sobtada d'allò que ja no hi és. El llibre de March té aquesta funció: és com un flash enlluernador que il·lumina el passat i desvetlla les connexions, una explosió de consciència, que ens ajuda a reviure un passat desaparegut. A partir d'un molt bon esforç documental, amb l'ajut de mapes i fotografies d'època, amb una prosa eficient, l'autor aconsegueix de recrear en nou capítols, aspectes de la història de Barcelona. El llibre no vol ser una guia sinó la proposta d'un recorregut per la ciutat seguint diversos elements que, aparentment aïllats, «acaben dibuixant un camí físic que podem recórrer amb la curiositat del viatger, però que també permeten confegir un relat que ens dóna la possibilitat de reconstruir la història a través de la lectura» (p. 6). Combinant la ciutat en la superfície amb l'amagada en el subsòl, vestigis i intuïcions, March aconsegueix de fer parlar les pedres i donar una explicació completa de l'origen de determinats carrers. Un dels capítols, «L'aqüeducte romà de Barcino» ens permet de reconèixer els vestigis d'una de les primeres grans obres d'enginyeria desenvolupades a la ciutat. La narració ens fa passejar des del Besós fins a la ciutat romana. Amb plànols dibuixats ad-hoc, que ajuden a entendre el recorregut antic o fins una proposta de recorregut per seguir el camí de l'aigua, fotografies i gravats d'època, fotografies actuals que descobreixen les restes integrades en els murs d'edificis, podem imaginar com era aquest aqüeducte. March és atent a indicar els falsos històrics: una part del recorregut de l'aqüeducte es va reconstruir pels arquitectes Serra-Ràfols i Florensa de manera hipotètica a la plaça Nova l'any 1958. Completa la denúncia amb la falsa llegenda del verger del carrer del Paradís, on es troben les restes de columnes del temple d'Hèrcules. Destaquen també alguns capítols que

donen sentit a llegendes seculares: «Les muralles i les rondes» o «Del Portal de Mar al Somorrostro: l'últim viatge a Icària». El volum és una passejada per la història que ens ajuda a imaginar com eren l'aqüeducte romà, el camí d'Horta, el rec Comtal, Sant Antoni, les muralles i les rondes.

El títol del blog principal d'Enric H March és *Bereshit*, una paraula hebrea que significa 'al començament de'. Aquest és també el sentit del llibre Barcelona, ciutat de vestigis. Passejades per les petjades de la història, un retorn al passat, als inicis del que som ara.

